

Орлов С.Ю.

студент,

Науковий керівник: Івасечко О.Я.

кандидат політичних наук, доцент,

Національний університет «Львівська політехніка»

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ ЯК ЗАГРОЗА МИРУ ТА БЕЗПЕЦІ ЄС

З початком збройної агресії Росії щодо України 2014-го року, практика стосування так званої «інформаційної/гібридної війни» проти демократичних країн шляхом, головню, введення кампаній з дезінформації, перманентно зростає. Також слід констатувати і той факт, що прослідковується посилення взаємозалежності в інформаційній сфері між демократичними та авторитарними акторами на міжнародній арені. На думку експертів, поширення дезінформації призвело до формування періоду «пост правди», в якому вкрай важко відслідкувати межі правди та брехні. Особливо гостро ця категорія загроз миру та безпеці постала і для офіційного Брюсселю, в умовах COVID-19.

Дезінформація потрактовується Європейською Комісією як «підтверджено неправдива або оманлива інформація, створена, представлена та поширена для отримання економічної вигоди або для навмисного обману громадськості» [10]. Попри це, дезінформація визначається як загроза мирного співіснування держав-членів ЄС. Методи поширення дезінформації перманентно видозмінюються [8], а це, ускладнює процес виявлення фейкової інформації та протидію її поширенню. Мережа Інтернет – це можливість публікувати інформацію кожному, хто має доступ до нього, й продовжуючи тенденцію до певного перетворення її на доступне та масове явище, соціальні мережі подали альтернативні канали дистрибуції новин серед громадськості, не проходячи, у такий спосіб, через фільтр традиційних медіа. За словами проф. Штефана Гойдмана «якісний журналізм, що націлений на ретельну та незалежну процедуру факт-чекінгу є у занепаді», у той час як їхні опоненти збільшують свою присутність на ринку та роблять усе «сміливіші спроби домінувати та спотворити нове медіасередовище», підриваючи у такий спосіб «демократичне підґрунтя ЄС» [12].

На сьогодні виокремлюються дві категорії груп впливу, що мають у своєму арсеналі «*sharp power*» («*гостру силу*») дезінформаційні інструменти. Першу категорію можна окреслити як зовнішніх, поза-союзних міжнародних акторів, діяльність яких, спрямована на деструкцію або ж, що найменш, сповільнення інтеграційних процесів у ЄС. Серед

них, ключовими акторами є Російська Федерація та Китайська Народна Республіка.

З моменту пандемії CoViD-19, висвітлення антиєвропейських наративів російськими медіа, такими як Sputnik, Russia Today, Russia-24, в європейському інформаційному просторі стало більш чітко прослідковуватись. Таким чином, використовуються досить успішні, на думку Яни Бровдїй, наративи, що були застосовані ще за часів референдумів у Каталонії та Брекзиту [1] – «руйнування Європейського Союзу», «збільшенню анти-американських настроїв у ЄС», а також «колапсу та двоїстості європейської системи цінностей» [1].

Аналогічно, прослідковується дезінформаційна діяльність Росії у сфері медіа-покриття щодо питань енергетичної політики як ЄС загалом, так і окремих держав-членів Співтовариства. Офіційна Москва стверджує, що Європа залежить від поставок енергетичних ресурсів із Росії, принагідно забуваючи про європейський «Green Deal» та завважливість європейських країн про використання Росією енергетики як потужного інструменту політичного впливу. Тут використовуються й тези щодо неспроможності деяких країн щодо переходу на зелену енергетику (як-от новини щодо неспроможності німецьких відновлювальних джерел енергії функціонувати узимку [6]).

Китайські ж деструктивні дезінформаційні кампанії йдуть у дещо іншому напрямку, а матеріали, утворені у їхніх рамках, є менш видимими як фейкові. Здебільшого це є інформаційна політика, котра покриває питання про пандемію CoViD-19 та розповсюдження самого вірусу – наративи про «народження ковіду в американських лабораторіях» або ж інформаційні матеріали щодо того, що «КНР стримував ковід» (а не приховував інформацію про нього) та дав шанс іншим країнам ретельніше підготуватись до боротьби із вірусом [4].

Паралельно із цими російськими стратегіями, КНР звинувачує саме ЄС у дезінформаційній діяльності. Особливо це прослідковується, якщо темою виступають спірні питання щодо напрямів китайської зовнішньої політики (політики «Одного Китаю» та «Одна Країна, дві системи»), а також порушень прав людини у Гонконзі, Синьцзяні та Тибеті [3]. Таким чином, це спричинило діалог про утворення ініціативи Далекосхідного StratCom'у (Far East StratCom Task Force) [7].

Другою ж рушійною силою дезінформації у Європейському Союзі є внутрішні євроскептичні рухи та політичні партії, частина з яких, у свою чергу, пов'язана із зовнішніми дезруптивними акторами (здебільшого Росією). Як приклад, за словами Мікаеля Ярлнера, в іспанських виборах 2019-го року праворадикальні угруповання були найактивнішими у проведенні дезінформаційної діяльності [9].

Так, внутрішньоєвропейські актори як на національному і міждержавному, так і на загальноєвропейському рівні, просувають наративи про «нетривкість Європейського Союзу», «зменшення кількості євро-позитивістів», «цінічність ЄС та лідерів країн-членів», а також про наростаючу міць євроскептицизму (і, разом із цим, націоналізму та правих сил) по всій Європі, а таким чином, зазначають про необхідність так званої «альтернативної думки» [2]. Серед них це децентралізовані спроби деструктивної діяльності усередині країн ЄС проти про-європейських кандидатів. Показовою є історія із фейковою інформацією про фіндування кампанії Макрона Саудівською Аравією, яка з'явилась на добре перекопійованій версії сайту Le Soir (річ у тім, що інформація була виставлена на сайті LeSoir.info, у той час як справжня новина розміщена за адресом LeSoir.be). Ця фейкова інформація навколо тоді іще кандидата у Президенти, зібрала більше 10 тисяч вподобань статті та поширень лише у Фейсбуці [5].

Резюмуючи, можна дійти висновку про те, що інструментарій утворення та розповсюдження дезінформації перманентно еволюціонує, виходячи зі зміни інформаційного середовища у світі та загального технологічного прогресу. Для такого актора міжнародних відносин як ЄС, особливо з моменту початку пандемії, питання боротьби із дезінформацією стає пріоритетним. Загально, дві найбільші групи впливу (зовнішні та внутрішні розповсюджувачі дезінформації) мають своєю метою сповільнити або ж зупинити інтеграційні процеси у ЄС, просуваючи різноманітними засобами дезруптивні наративи. Найбільш популярною технологією серед них й досі залишається утворення фейкових новин.

Список використаних джерел:

1. Brovdiy Y. Disinformation in Times of COVID-19: Reinforcing the Responses of the European Union and the United States [Електронний ресурс] / Yana Brovdiy. – 2020. – Режим доступу: coleurope.eu/sites/default/files/research-paper/brovdiy_cerob_5-2020_0.pdf
2. Butcher P. Disinformation and democracy: The home front in the information war [Електронний ресурс] / Paul Butcher. – 2019. – Режим доступу: <https://core.ac.uk/reader/199181470>
3. Chinese companies blame «misinformation» for difficult political climate in EU [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/chinese-companies-blame-misinformation-for-difficult-political-climate-in-eu/>
4. European Commission accuses China of peddling disinformation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.politico.eu/article/european-commission-disinformation-china-coronavirus/>

5. Fake news: Five French election stories debunked [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/news/world-europe-39265777>

6. German solar, wind power did not fail in cold weather [Електронний ресурс] // AFP. – 2021. – Режим доступу: <https://factcheck.afp.com/german-solar-wind-power-did-not-fail-cold-weather>

7. Parliament sets out its vision for a new EU strategy on China [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210910IPR11917/parliament-sets-out-its-vision-for-a-new-eu-strategy-on-china>

8. Peace and Security in 2021 [Електронний ресурс] // EPRS | European Parliamentary Research Service. – 2021. – Режим доступу: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690669/EPRS_STU\(2021\)690669_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690669/EPRS_STU(2021)690669_EN.pdf)

9. Tackling Disinformation – Experience From Denmark, Latvia, Lithuania [Електронний ресурс] // Baltic Centre for Media Excellence. – 2019. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=MkdXAQfkMFs>

10. Tackling online disinformation [Електронний ресурс] // European Commission. – Режим доступу: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/online-disinformation>

11. THE KREMLIN IS MAKING AN OFFER THAT THE EU CANNOT REFUSE [Електронний ресурс]. – 2021.– Режим доступу: euvsdisinfo.eu/the-kremlin-is-making-an-offer-that-the-eu-cannot-refuse/

12. Yes, we should! EU priorities for 2019–2024 [Електронний ресурс] // European Policy Centre. – 2019. – Режим доступу: <https://core.ac.uk/reader/199181478>